

Sellés i Quintana, Magda

El *Trabajo Nacional*, un model
de revista de grup de pressió
en el període 1914-1923

El Trabajo Nacional

El Trabajo Nacional era la publicació del Foment del Treball Nacional, la qual s'autotitulava revista d'economia, de sociologia d'assump-tes aranzelaris i comercials i de tècnica industrial i abastava totes les matèries objecte de la seva actuació.

Evolució

Els antecedents i l'evolució cronològica de la publicació van lligats a l'evolució de les diferents entitats que van donar lloc al naixement del Foment i han estat els següents:

— *El Bien Público*. Diari de l'Institut Industrial de Catalunya. Barcelona. Es publica del 9.2.1849 al 26.9.1850.

— *El Protector del Pueblo*. Òrgan de l'Associació del Foment de la Producció Nacional. Barcelona. Diari (dues edicions diàries). Es publicà de l'11.2.1869 al juliol de 1869.

— *El Fomento de la Producción Nacional*. Òrgan de la Lliga Proteccionista. Barcelona. Diari, és continuació d'*El Protector del Pueblo*. Es publicà del 8.7.1869 al 16.4.1870.

— *Fomento de la Producción Nacional* (nova època). Òrgan de la Lliga Proteccionista. Barcelona. Revista setmanal. Es publicà de l'abril de 1870 al 19.7.1879.

— *Fomento de la Producción Española. Semanario de intereses generales.* Barcelona. Es publicà del 15.7.1876 al 29.7.1882.

— *Fomento de la Producción Española. Revista quincenal de intereses generales.* Òrgan de l'associació que en porta el nom. Barcelona. Es publicà del 1.9.1882 al 24.4.1889. (A partir de l'1 de novembre de 1886 passà a ésser mensual.)

— *El Eco de la Producción. Revista de intereses económicos y conocimientos útiles.* Òrgan de l'Institut de Foment del Treball Nacional. Barcelona. Periodicitat vària. Es publicà de 1880 a 1888.

— *El Economista Español. Eco del Fomento del Trabajo Nacional.* Barcelona. Quinzenal. Es publicà del juliol de 1890 a l'abril de 1892.

— *El Trabajo Nacional. Periódico semanal. Dedicado a la defensa de todos los ramos de la producción española.* Barcelona. Es publicà de 1892 a 1902. (Des del 10.5.1893 passà a ésser desenal; des del 15.5.1895 fou quinzenal.)

— *El Trabajo Nacional.* Barcelona. Períodes de publicació:

* D'1.3.1904 a 1912.

* De juliol de 1913 a 1917.

* De 1918 a octubre de 1919.

* De març de 1920 a 1925 (a partir d'aquest any porta el suplement *Éxito*).

* De 1926 a juny de 1936.

* D'abril de 1943 a gener-febrer de 1970.

— *Economía Nacional, Internacional de la Empresa.* Barcelona. Es publicà de 1970 a 1978.

— *Horizonte Empresarial.* Barcelona. Es publica des de 1978.

El Trabajo Nacional del període estudiat tenia la redacció i l'administració al domicili social del Foment, a la plaça de Santa Anna, número 4.

Finançament

El seu finançament es fonamentava en les subscripcions i els anuncis.¹ El 1916 s'havia projectat la reforma de la revista, ja que se'n volia assolir un tiratge de cinc mil exemplars,² per la qual cosa volien potenciar l'augment d'anunciants malgrat que ignoraven quina resposta en podien rebre:

[...] en nuestro país el hábito del anuncio está poco extendido todavía. Hay que aprender del extranjero el modo como se han formado las grandes industrias.³

Hom va decidir nomenar un directori de la revista juntament amb la col·laboració del secretari general, Guillem Graell, que n'era el director. Aquest directori havia d'assumir la responsabilitat de la publicació en els seus aspectes tècnic i d'orientació econòmica i en la part administrativa. El seu funcionament es preveia autònom recaptant i distribuint els fons aconseguits com es cregués convenient i informant la Junta Directiva al final de cada any o sempre que aquesta ho considerés adequat.

La reforma projectada no es va poder tirar endavant per falta de pressupost, perquè els ingressos per publicitat tampoc no van donar els resultats esperats i per l'encariment experimentat pel paper. No-gensmenys, es va estudiar la necessitat d'anar fent la renovació més lentament.⁴

1. Els pressupostos per aquests conceptes foren:

<i>Anys</i>	<i>Anuncis</i>	<i>Subscripcions</i>
1915	5.495,88	295,80
1917	4.082,50	700
1918	3.988,60	748
1919	4.584	376

Arxiu del Foment del Treball Nacional (AFTN). Llibre d'Actes de la Junta Directiva (LLAJD), núm. XII, 1917 (16.1.1917), i (26.1.1916), p. 110-130. AFTN, Llibre d'Actes del Consell Superior (LLACS), núm. III, 1913-1928 (25.1.1918), p. 190-274, i (26.1.1920), p. 312-322. El dèficit en el pressupost de 1915 per la partida de la revista és de 4.302,41 ptes. AFTN LLAJD, núm. XI, 1915-1917 (sessió extraordinària de 25.1.1916). El pressupost de 1916 assenyala unes despeses reals per a la publicació de 8.507,5 ptes. AFTN LLAJD, núm. XII, 1917 (16.1.1917), p. 1-73.

2. AFTN LLAJD, núm. XI, 1915-1917 (sessió extraordinària de 15.1.1916).

3. *Ibidem*.

4. AFTN LLAJD, núm. XII, 1917 (16.1.1917) p. 1-73. AFTN LLACS, núm. III, 1913-1928 (25.1.1918), p. 190-274.

Periodicitat

Durant el període del nostre estudi, la periodicitat de la revista fou quinzenal, fins que l'any 1917 es va decidir que sortís mensualment.⁵ S'hi assenyalaven com unes de les raons l'escassetat i l'encariment del paper, aspectes que estaven relacionats amb la nova conjuntura econòmica que la guerra europea anava creant. A partir de 1915 s'observa una tendència a la disminució de les importacions, deguda a les retencions d'alguns productes considerats fonamentals per a les necessitats dels països bel·ligerants i també a l'augment experimentat en els preus del transport marítim provocat per l'alça dels nolis:

[...] Son especialmente significativos los descensos experimentados en las importaciones de bienes de equipo, maquinaria, productos químicos de base, pasta de papel, carbones minerales y algunos productos alimenticios, provocando fuertes tensiones, desequilibrios y estrangulamientos en muchas actividades productivas, que contribuyen de forma decisiva a la elevación de los precios en el mercado interior [...].⁶

Com a contrapartida, hom considerava l'eventualitat d'augmentar la quantitat de pàgines de text quan fos necessari, i també la possibilitat de retornar a la publicació quinzenal quan haguessin passat les circumstàncies que provocaren l'adopció d'aquesta mesura. Nogensmenys, la revista continuà publicant-se mensualment.

L'any 1920, l'encariment i les dificultats d'adquirir el paper per a la seva publicació van obligar a doblar la quota de subscripció, la qual passà de 12 pessetes anuals a 24. Es va intentar aprofitar aquesta circumstància per fer que alguns subscriptors passessin a ser socis corresponsals, amb una quota de 30 pessetes anuals.⁷

Del mes de novembre de 1919 al mes de febrer de 1920 la revista no es va publicar a causa de l'agreujament de la conflictivitat social i arran dels fets de La Canadencia, que van desembocar en la proclamació de la vaga general a tota la ciutat.⁸

5. AFTN LLAJD, núm. XII, 1917 (6.8.1917), p. 285-302. La proposta fou d'Aureli Ras. En concret, el primer número mensual és el 1260, corresponent al mes de juliol de 1917.

6. JOSÉ L. GARCÍA DELGADO, «La economía española entre 1900 y 1923». A: Manuel TUSÓN DE LARA, *Historia de España*, vol. VIII, Barcelona, Labor, 1981, p. 407-458.

7. AFTN, «Copiador de cartes», núm. 8, 1919-1921 (12.5.1920).

8. AFTN, «Copiador de cartes», núm. 9, de 24.2.1921 a 17.1.1923 (19.4.1922), p. 348.

Publicitat

Els preus dels anuncis oscil·laven, segons les condicions i el període estipulats al contracte, de 25 a 50 pessetes per una pàgina; de 18 a 45 pessetes per mitja; de 6 a 10 pessetes per un quart; de 6 a 16 pessetes per un vuitè; i de 4 a 9 pessetes per un setzè de pàgina.⁹

Els contractes se solien fer anualment. A continuació detallem les pessetes per aquest concepte que hi havia estipulades als pressupostos dels anys 1916 i 1917:¹⁰

	1916	1917
Successors d'Alexander Germans	300	300
Nicolás Agustí	96	96
Acers Hispania, SA	151,2	—
Banco Vitalicio de España	120	120
M. Cucurny	388,8	388,8
Cia. General d'Asfalts Asland	129,6	129,6
Cia. Transatlàntica	336	336
Font i Campadabal	151,2	151,2
Fradera i Butsems	113,4	113,4
Güell i Cia.	76,8	76,8
G. Klein	151,2	151,2
Marià Lorès	312	312
La Maquinista Terrestre y Marítima	168	168
Joan Mas Bagà	129,6	129,6
Maurer & Cia.	180	—
Francesc Mataloni	28,8	—
Pirelli & Cia.	96	96
Josep Jané, s. en c.	240	240
J. Romeu Escofet	129,6	129,6
Alfred H. Schutte	288	288
Sociedad Altos Hornos de Vizcaya	250	250
SA de Navegació i Indústria	151,2	151,2
Societat Espanyola de Llums Elèctrics Z	180	180
F. Vives Pons	324	162
Sabadell i Henry	113,4	113,4

9. AFTN, «Registre d'anunciants».

10. AFTN I.LAJD, núm. XII, 1917 (16.1.1917), p. 1-73.

Distribució

Respecte a les dades de tiratge de la revista, sabem que l'any 1917 se n'havien imprès 36.900 exemplars en total, els quals havien estat distribuïts entre els associats en intercanvis i en regals.¹¹

Pel que fa a la distribució, coneixem que, a part el territori de l'Estat espanyol, s'enviava en règim d'intercanvi a Amèrica del Sud, Amèrica del Nord, Itàlia, França, Gran Bretanya, Filipines, Portugal i Japó.¹²

Contingut

La classificació temàtica es desglossa en temes de conjuntura econòmica, tant específica com general; de finances, amb qüestions relacionades amb la banca, notícies sobre mercats, les borses, etc.; doctrinal, on s'exposa l'opinió de l'associació sobre temes d'interès polític i econòmic; de legislació i d'informació jurídica, on recullen les reials ordres, els reials decrets, els projectes de llei que es relacionen amb els interessos que volen defensar; en temes propis de l'entitat, com són les memòries, els resums de les sessions de les juntes i les publicacions rebudes a la biblioteca; social, on recullen les qüestions referents al món del treball en general; i d'interès general, com ara informació tecnològica especialitzada, la situació econòmica d'altres països, publicitat... L'any 1922 s'hi creà una secció tècnico-industrial.

El contingut de la revista ens mostra que és fonamentalment econòmica i professional i que és el vehicle d'expressió i de propagació de la ideologia i dels objectius de la corporació. Així es converteix en el vincle d'unió amb els socis, ja que hi donen compte de les actuacions realitzades com a institució per mitjà de l'acció dels seus òrgans directius.¹³

Cal assenyalar el fet que, malgrat la prohibició establerta pels seus estatuts sobre les discussions polítiques i religioses, era molt difícil determinar la frontera de quan s'hi propagaven els principis defensats com a institució i quan s'hi entrava en el terreny polític.

11. AFTN LLACS, núm. III, 1913-1928 (25.1.1918), p. 190-274.

12. *Ibidem*.

13. *El Trabajo Nacional*, 1900 a 1923.